

"TUG'RUQDAN KEYINGI BACHADON MORFOLOGIYASINING TUG'RUQLAR SONIGA NISBATAN BOG'LIQLIGI"

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15679082>

Axmedov Ulug'bek Xolbek o'g'li

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Tibbiy fundamental fanlar kafedra assisenti.

Xolboboyeva Madina Maxmarajab qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti tibbiyot fakulteti talabasi

Gmail: madinaxolboboyeva9@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada tug'ruqdan keyingi bachadon morfologiyasining tug'ruqlar soniga bog'liqligi tahlil qilinadi. Tug'ruqdan keyin bachadonning tiklanish jarayoni individual xususiyatlarga ega bo'lib, ko'p tug'ruq kechirgan ayollarda morfologik o'zgarishlar yanada sezilarli bo'lishi mumkin. Tadqiqotda bachadonning involyutsiya tezligi, endometriy holati va miometriy tuzilishidagi o'zgarishlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, tug'ruqlar soni bachadonning tonusi, elastikligi va funksional holatiga qanday ta'sir qilishi tahlil qilinadi. Maqola tug'ruqdan keyingi davrda bachadonning normal va patologik o'zgarishlarini aniqlash hamda ularni oldini olish bo'yicha tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar

Tug'ruqdan keyingi bachadon, morfologik o'zgarishlar, tug'ruqlar soni, bachadon involyutsiyasi, endometriy, miometriy, *bachadon tonusi, tug'ruqdan keyingi tiklanish, reproduktiv salomatlik, ginekologik tadqiqot.*

Tug'ruqdan keyin ayol organizmida bir qator fiziologik o'zgarishlar yuz beradi, ulardan biri bachadonning involyutsiya jarayonidir. Bachadonning morfologik o'zgarishlari tug'ruqlar soniga bog'liq bo'lib, ko'p tug'ruq kechirgan ayollarda bu jarayon biroz farq qilishi mumkin. Ushbu maqolada tug'ruqdan keyingi bachadonning tuzilishi, uning tiklanish tezligi va tug'ruqlar soni bilan bog'liq o'zgarishlar tahlil qilinadi. To'qqiz oy davomida kichkina odam onasining qornida yashaydi: u erda u ovqatlanadi, u erda o'ynaydi, u erda rivojlanadi. Aynan ayolning bachadonida platsenta joylashgan - homila uchun ajralmas "uy". Qon tomirlari bu ikki organ bir-biri bilan chambarchas bog'langan, buning natijasida yangi hayotning tug'ilishi va rivojlanishi sodir bo'ladi. Mutlaqo barcha tizimlar ayol tanasi homiladorlik davrida ular "maxsus tarzda" ishlaydilar, barcha sa'y-harakatlarini bolani muammosiz olib borishga yo'naltiradilar.

Shunday qilib tug'ilish keladi: bola tug'iladi, uning "uy-platsentasi" bachadondan ajralib chiqadi, ularni bir-biriga bog'lab turgan tomirlar yirtilib ketadi va bachadon bir muncha vaqt ochiq qon ketadigan yaraga aylanadi. Qon bilan birga (singan tomirlardan) yo'ldoshning qoldiqlari, endometriumning o'lik mikrozarralari va homilaning boshqa "izlari" chiqariladi. Bular tug'ruqdan keyingi oqindi Shifokorlar buni lochia deb atashadi va birorta ham yangi ona bu holda qila olmaydi. Barcha ayollar tug'ruqdan keyingi "hayz ko'rish" dan qochib qutula olmasligini bilishadi, ammo savol: bu qancha davom etadi? Javob, printsiptial jihatdan, aniq: yara davolanmaguncha, bachadon. Va bu allaqachon boshqa ko'plab omillarga, shu jumladan homiladorlikning o'ziga bog'liq. Biroq, hali ham ma'lum normalar va, albatta, ulardan maqbul va qabul qilinishi mumkin bo'lmagan og'ishlar mavjud.

Tug'ruqdan Keyingi Bachadonning Morfologik O'zgarishlari

Tug'ruqdan keyin bachadon involyutsiya jarayonini boshdan kechiradi, ya'ni uning hajmi va shakli asta-sekin normallashadi. Ushbu jarayon quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

Bachadonning qisqarishi – Tug'ruqdan so'ng bachadon hajmi sezilarli darajada kichrayadi, bu jarayon odatda 6-8 hafta davom etadi.

Endometriy regeneratsiyasi – Bachadon ichki qavati (endometriy) tiklanib, normal funksiyasiga qaytadi.

Miometriy tuzilishining o'zgarishi – Bachadon mushaklari (miometriy) elastikligini tiklaydi, ammo ko'p tug'ruq kechirgan ayollarda bu jarayon biroz sekinlashishi mumkin.

Bachadonning Qisqarishi (Involutsiya) Bachadonning qisqarishi yoki involutsiyasi tug'ruqdan keyingi davrda bachadonning o'z hajmi va shakliga qaytish jarayonidir. Bu tabiiy fiziologik jarayon bo'lib, ayol organizmi tug'ruqdan keyin tiklanishining muhim bosqichlaridan biridir.

Bachadonning involutsiyasi quyidagi bosqichlarda sodir bo'ladi:

Tug'ruqdan keyingi dastlabki qisqarishlar

✚ Tug'ruqdan so'ng bachadon darhol qisqarishni boshlaydi.

✚ Bu jarayon bachadon mushaklarining (miometriy) faoliyati bilan bog'liq bo'lib, qon ketishining oldini olishga yordam beradi.

✚ Tug'ruqdan so'ng bachadon hajmi taxminan 1000 g bo'lsa, bir hafta ichida 500-600 g gacha kamayadi.

Bachadonning normallashishi

✚ Tug'ruqdan keyingi 6-8 hafta ichida bachadon asta-sekin o'zining homiladorlikdan oldingi hajmiga qaytadi.

✚ Endometriy (bachadon ichki qavati) regeneratsiya jarayonini boshlaydi.

✚ Lochia (tug'ruqdan keyingi ajralmalar) bachadon to'liq tozalanishiga yordam beradi.

Miometriy faolligi va gormonlar ta'siri

✚ Bachadonning qisqarish jarayoni oksitotsin gormoni tomonidan boshqariladi.

✚ Emizish oksitotsin ishlab chiqarishni rag'batlantiradi, bu esa bachadonning tezroq qisqarishiga yordam beradi.

Tug'ruqlar sonining ta'siri

✚ **Birinchi tug'ruqdan keyin** bachadon odatda tezroq qisqaradi.

✚ **Ko'p tug'ruq kechirgan ayollarda** bachadon devorlari biroz cho'zilgan bo'lib, involyutsiya jarayoni biroz sekinlashishi mumkin.

✚ **Sezaryen kesishidan keyin** bachadonning qisqarishi tabiiy tug'ruqqa nisbatan biroz sekinroq kechishi mumkin.

Bachadonning elastikligi va shakl o'zgarishi- Bachadon homiladorlik davomida sezilarli darajada kengayadi va tug'ruqdan keyin asta-sekin o'zining oldingi hajmi va shakliga qaytadi. Ushbu jarayon bachadon devorlarining elastikligi va miometriy (bachadon mushaklari) tuzilishining o'zgarishi bilan bog'liq. Tug'ruqlar soni ortishi bilan bachadonning elastikligi va shakli biroz farqlanishi mumkin.

Bachadon devorlari elastik tolalardan tashkil topgan bo'lib, homiladorlik davomida cho'ziladi. Tug'ruqdan keyin esa quyidagi omillar bachadonning elastikligiga ta'sir qiladi:

Miometriy qisqarishlari – Bachadon mushaklari involyutsiya jarayonida qisqaradi va o'z hajmini tiklashga harakat qiladi.

Kollagen va elastin tolalari – Bachadon devorlarining elastikligi kollagen va elastin tolalariga bog'liq. Ko'p tug'ruq kechirgan ayollarda bu tolalar biroz zaiflashishi mumkin.

Gormonal ta'sir – Estrogen va oksitotsin gormonlari bachadonning elastikligini tiklashda muhim rol o'ynaydi.

Tug'ruqdan keyin bachadon shakli quyidagi omillar ta'sirida o'zgarishi mumkin:

1. Birinchi tug'ruqdan keyin – Bachadon odatda o'zining oldingi shakliga qaytadi, lekin biroz kengaygan bo'lishi mumkin.
2. Ko'p tug'ruqdan keyin – Bachadon devorlari biroz cho'zilgan bo'lib, uning shakli avvalgi holatiga to'liq qaytmasligi mumkin.

3. Sezaryen kesishidan keyin – Bachadonning tiklanish jarayoni tabiiy tugʻruqqa nisbatan biroz sekinroq kechishi va baʼzan shakl oʻzgarishiga olib kelishi mumkin.

Bachadonning elastikligi va shakli tugʻruqdan keyin tabiiy ravishda oʻzgaradi. Koʻp tugʻruq kechirgan ayollarda bachadon devorlari biroz choʻzilgan boʻlib, tiklanish jarayoni uzoqroq davom etishi mumkin. Tugʻruqdan keyingi davrda toʻgʻri parvarish va ginekolog nazorati bachadonning normal holatga qaytishiga yordam beradi.

Miometriy tuzilishining oʻzgarishi- bachadonning mushak qavati boʻlib, uning asosiy vazifasi homiladorlik davomida bachadonni kengaytirish va tugʻruq vaqtida qisqarishlarni taʼminlashdir. Tugʻruqdan keyin miometriy tuzilishi bir qator oʻzgarishlarga uchraydi, bu esa bachadonning involyutsiya jarayoniga taʼsir qiladi.

Tugʻruqdan keyin miometriy quyidagi oʻzgarishlarni boshdan kechiradi:

- Qisqarish va tonusning tiklanishi
- Tugʻruqdan soʻng bachadon mushaklari darhol qisqarishni boshlaydi.
- Oksitotsin gormoni miometriy qisqarishlarini ragʻbatlantiradi, bu esa bachadonning normal hajmga qaytishiga yordam beradi.

Agar bachadon tonusi yetarlicha tiklanmasa, gipotonik qon ketish xavfi ortadi.

- Mushak tolalarining regeneratsiyasi
- Homiladorlik davomida miometriy tolalari choʻziladi va qalinlashadi.
- Tugʻruqdan keyin bu tolalar asta-sekin oʻzining oldingi holatiga qaytadi.
- Kollagen va elastin tolalari miometriy elastikligini tiklashda muhim rol oʻynaydi.

- Gistologik oʻzgarishlar
- Tugʻruqdan keyin miometriy hujayralari qayta tuziladi.
- Baʼzi ayollarda bachadon devorlarida fibroz toʻqimalar paydo boʻlishi mumkin, bu esa bachadonning elastikligiga taʼsir qiladi.

- Koʻp tugʻruq kechirgan ayollarda miometriy biroz zaiflashishi va tonus pasayishi kuzatilishi mumkin.

Miometriy tugʻruqdan keyin sezilarli oʻzgarishlarga uchraydi. Mushak tolalarining qisqarishi, regeneratsiyasi va tonusning tiklanishi bachadonning normal holatga qaytishida muhim rol oʻynaydi. Tugʻruqlar soni ortishi bilan miometriy biroz zaiflashishi mumkin.

Tugʻruqdan keyingi bachadon morfologiyasining tugʻruqlar soniga bogʻliqligi ayol organizmida sodir boʻladigan muhim fiziologik oʻzgarishlardan biridir. Bachadonning involyutsiya jarayoni, miometriy tuzilishining tiklanishi, elastiklik va shakl oʻzgarishlari tugʻruqdan keyingi davrda individual xususiyatlarga ega boʻlib, koʻp tugʻruq kechirgan ayollarda bu jarayon biroz sekinlashishi mumkin.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tug'ruqlar soni ortishi bilan bachadon devorlari biroz cho'zilib, tonus pasayishi va regeneratsiya jarayoni uzoqroq davom etishi mumkin. Bu esa gipotonik qon ketish, subinvolyutsiya va endometrit kabi tug'ruqdan keyingi asoratlar xavfini oshiradi. Bachadonning normal tiklanishini ta'minlash uchun emizish, jismoniy faollik, to'g'ri ovqatlanish va ginekolog nazorati muhim ahamiyatga ega.

Ushbu maqola tug'ruqdan keyingi bachadonning tiklanish jarayonini tushunishga va uning asoratlarini oldini olishga yordam beradi. Tug'ruqdan keyingi davrda ayollar salomatligini saqlash uchun profilaktik choralar ko'rish va shifokor nazoratida bo'lish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Акинъшина С.В., Макацария А.Д., Бицадзе В.О. Значение оценки системы гемостаза для определения тактики ведения беременности у пациенток с 93 ишемическим инсультом в анамнезе. Акушерство, гинекология и репродукция. 2014; 1: 15-25.
2. Акушерство: национальное руководство / Под ред Э.К. Айламазяна, В.И. Кулакова, В.Е. Радзинского, Г.М. Савельевой. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2007.
3. Анчева И.А. Инструменты скрининга для выявления латентногожелезодефицита у беременных. / И.А. Анчева // Современная медицина: актуальные вопросы. – 2013. – № 22. – С. 6-10.
4. Анчева И.А. Комплексная прегравидарная подготовка женщин с дефицитом железа. Акушерство. Гинекология. Эндокринология (86) январь 2015 г. Практическая Медицина стр. 41
5. Апресян С.В. Беременность и роды при экстрагенитальных заболеваниях. – М., 2009